

op zich zelf staat, doch met een opening naar boven naar het absolute, dat moet neerdalen en worden gewonnen, zóó, dat het althans bij oogenblikken den mensch vervult. De „eewigheid“ slaat dan door den „tijd“.

Een wezenlijke verhouding met dien „God“ wordt alleen gevonden als de mensch afstand doet van den band met al het andere, met de wereld, de gemeenschap, met andere mensen.

Afgezien van alles wat niet „God“ is.

Maar — en hier komt de kritiek van Buber — die „God“ is niet de God van het gansche zijn, die al het zijnde geschapen heeft en het draagt door Zijn kracht.

Die „God“ van Kierkegaard is niets anders dan de Demiurg van de oude ketters, die door zijn eigen schepping werd overwonnen en er verlegen mee werd, en aan haar lijdt. Of hij is een aan de schepping vreemde, van buiten af op haar toekomstende „verlosser“. En beide zijn gnostische gestalten. Vindingen van die gevaarlijke gnostiek, waarmede de eerste Christelijke kerken na den Pinksterdag zoo erg te worstelen hadden.

Hier werd dan „ware“ wijsheid, de gnosis, gesteld tegenover de geopenbaarde waarheid. En hoevelen werden er verleid. Want dit is altijd het merkwaardige, dat de mensch de eenvoudige waarheid Gods afwijst, die is hem te ongelooflijk, maar daarna zich verlustigt in de heel ingewikkelde en dwaze redeneringen van de ketters, die hem dan in de ware wijsheid zullen inleiden, zoodat ook hij tot de geestelijke „élite“ gaat behoren.

Buber heeft hier Kierkegaard en al de andere moderne al dan niet godsdienstige wijzen van onze dagen zuiver geteekend. Het is de satanische gnostiek, die de geesten weer in zijn greep heeft.

Zoo staat daar dan de volkomen eenzame mensch, maar er is in die afgeslotenheid nog een venster naar boven, naar het „absolute“, dat God wordt genoemd.

Maar toen kwam Heidegger, de man, die de wezenlijke existentie van den mensch zou toonen, en die sloot de opening naar boven geheel af.

Zoo zal de mensch zijn autonomie op God veroveren. Hij wij van het bestaan Gods niets meer weten. De mensch is geheel alleen, totaal op zichzelf aangewezen. De vraag: wat is de mensch, stelt hij noch aan God noch aan het geschapene, noch aan zijn medemens. Hij stelt die geheel aan zich zelf. En hij moet zelf het antwoord geven. Het meest volkomen subjectivisme, dat in zwakken vorm in onze gereformeerde kerken weer bezig is in te dringen. Men noemt dat dan „christelijke mystiek“. Maar de mensch kijkt alermee in zijn eigen hart.

Heidegger houdt niet dan een monoloog. Hij praat al maar door met zich zelf. Wat eer op krankheid dan op gezondheid van zinnen wijst. Niemand kan den mensch helpen. Niemand kan hem eenig antwoord geven.

Hij is er nu eenmaal, dat is zijn „Dasein“. Maar dat „Dasein“, n.l. dat hij er is, stelt hem schuldig. Zijn schuld is, dat hij zo is. De oude heidense gedachte, die niet den gevallen mensch schuldig stelt, maar zijn Schepper. Maar die is er niet, volgens Heidegger. De volkomen eenzame mensch moet nu zich aan die schuld ontworstelen door een „zelf“ te worden, zich zelf volkomen bewust. Zijn schuld is zijn geweten dat hem „roept“.

En hij zelf moet antwoorden op de zich zelf gestelde vraag.

Kierkegaard teekent den mensch nog als de hand uitstekend naar het hoogere, het absolute, naar „God“. Maar Heidegger steekt zijn handen om hulp uit naar zich zelf. Zoodat een mensch de handen kan uitsteken naar het beeld, dat hij van zich zelf in den spiegel ziet.

En dan moet die mensch zich weten als een wezen, dat den dood in zich draagt; die dood is zijn bestemming. Hij moet er volkomen klaar mee komen.

Kierkegaard kent den angst, dat het hem niet zal gelukken het absolute te bereiken, zóó, dat dit zijn leven en zijn leven dit doortrekt. Heidegger kent alleen den angst, dat zijn pogen, geheel op zich zelf betrokken, niet zal gelukken.

Kierkegaard, zegt Buber, voert den mensch naar den rand van het zijn. Heidegger doet nog een stap verder en plaatst den mensch voor den afgrond van het „Niets“.

En het is deze wijsheid, die in Frankrijk door een Sartre wordt verkondigd en die grooten opgang maakt ook hier reeds in ons land.

Wat is deze eenzaamheid? Waarlijk — het wordt toegegeven — de eenzaamheid der hel, hier reeds in dit leven. En als dit tot vertwijfeling mocht leiden dan moet de mensch daarop maar trotsch zijn. Hij is eindelijk zonder God in deze wereld; alleen met zich zelf.

Is het niet goed voor ons allen, dat wij het vreeselijke van dezen levensgang verstaan? Wij beven voor Moskou; erger is hier. Het leidt naar de gevangenis van Moskou heen.

Met hartelijke groeten en hellbede, uw toegeneegen
MARNIX.

„Het Vrije Volk“ over de zendingssynode der synodocraten.

„Het Vrije Volk“ van 5 Maart 1948 schrijft:

Drie weken van de maand Februari kwam de Generale Synode der Gereformeerde Kerken te Eindhoven bijeen. Praktisch de gehele agenda was gevuld door punten, de verhouding tot de kerk en de zending in Indonesië rakende.

Dit is een gevoelig punt onder de Gereformeerden. Politiek anti-revolutionair georiënteerd (maar dat is al sterk aan 't veranderen: onder de „zendingsmensen“ b.v. heeft de P. v. d. A. vrienden, K.S.) staan zij in het kerkelijke leven voor het Indonesische probleem op een geheel eigen wijze. Want de kerken, uit de Gereformeerde zending op Java voortgekomen, liggen niet alleen voor een deel op Republikeins gebied, maar haar voormannen tellen Republikeinen. Deze kerken hebben de begeerte geuit, geheel los te komen — althans in organisatorisch opzicht — van de band met Nederland, en zij verlangen in Indonesië op verschillende gebieden samen te werken met andere, niet Gereformeerde kerken.

De verslagen van deze Synode nu lezende, treft het, dat geen woord over de politieke vragen is gesproken. Althans niet openlijk. Alsof hier niet een vraagstuk van politieke aard van de eerste orde lag! In wezen is echter aan de „Trouw“-houding door de Synodale uitspraak ernstig afbreuk gedaan. Wij citeren prof. H. N. Ridderbos in het „Gereformeerd Weekblad“ van 27 Februari. „Wie een man als dr. Bakker (een der zendingfiguren der Gereformeerden) hoorde spreken over de bewustwording van de verschillende kerken op Java, Sumatra en in de Grote Oost over de bereidheid, die zich openbaart in samenwerking met elkander de taak der Kerk in de machtige ontwakende wereld van het Oosten te aanvaarden, kon moeilijk een gevoel van jaloersheid bij zich onderdrukken, als hij dacht aan de ijzeren barrières, die de weg tussen de oude kerken versperren“.

Ik vermoed, dat dr. Ridderbos 'n tikje jaloersch was vanwege 't wegvallen der confessionele barrières. Dat kan samengaan met het volhouden van het „gezag“ van de leerformules van dr. Ridderbos (J.). Want je moet ruim zijn, behalve tegen wie je tegenkomt. We lezen verder:

Hierin is precies de sfeer gegeven, waarin de progressieven (!!! K. S.) in Nederland denken, als men in plaats van „kerk“ maar „volk“ leest. En deze woorden vertolken ook de achtergrond van de conclusies, waartoe de Synode tenslotte, na lange discussie, met algemene stemmen gekomen is. N.l. dat de Javaanse kerken zelfstandig hun weg zullen gaan. Dat er „correspondentie“, geestelijke hulp, advies zal blijven gegeven worden van Nederland uit, maar geen onderschikking. Verder, dat de Gereformeerde Kerken zich er niet tegen verzetten, dat daar „in groter verband“ met andere kerken zal worden samengewerkt. Het is duidelijk, dat hier het Zendingstandpunt gezegevierd heeft, tegen allerlei bezwaren uit de Gereformeerde kringen in. Daar opponeerde men tegen het geheel loslaten van de band en tegen het samenwerken in breder verband met andere kerken. Dat wij dit toejuichen behoeft geen betoog. En wij hopen, dat de politieke houding van deze kringen van deze geloofsinzichten zal worden beïnvloed (dat was al zoo, K. S.).

Ook de Nederlands-sprekende Gereformeerde kerken, die, als classis Batavia, een onderdeel van de Gereformeerde Kerken in Nederland uitmaakten, zijn als Gereformeerde kerken onder eigen Synodaal verband erkend. Het betreft hier elf plaatselijke Gereformeerde kerken. Medan wil voorlopig blijkbaar liever nog rechtstreeks onder Nederland ressorteren.

Ook hier is het probleem van de vrouw op de kansel aan de orde geweest. In de Protestantse kerken van Indonesië (voortgekomen uit de op de Hervormde Kerk georiënteerde vroegere gouvernementskerk) is dit alles heel gewoon reeds tien jaar geleden ingevoerd. De Gereformeerde Synode heeft over het feit, dat in Bandoeng, in een uiterste noodsituatie, een vrouw van de kansel het woord voerde, zich afkeurend uitgesproken. Prof. Hepp zeide ter Synode dat men niet van een noodsituatie uit moest redeneren maar vanuit de Heilige Schrift. Men heeft zich daarvoor onder alle omstandigheden te buigen. Maar de kerken dan, waarmee men wil gaan samenwerken?

Het artikel droeg de ondertekening: L. H. Ruitenberg. Overigens heeft dr. Hepp precies de wondeplek geraakt. Jammer alleen maar, dat hij de lijn niet verder trok dan tot het punt van de preekende dame. Want over h é é l d e l i n i e heeft men „den noodtoestand“ tot maatstaf genomen en niet de H. S. Met algemene stemmen, ook van dr. Hepp. Net als in 1944-46-48. De H. Schrift wordt alleen nog maar tot basis genomen bij muggen-zift-procedures, niet bij kernel-zwiel-procedures. Als de H. S. als maatstaf gegolden had, was '44 gehandhaafd tot in het uiterste of — teruggenomen met de schuldbelijdenis van Ridderbos-Grosheide en de anderen in en ex cathedra. K. S.

Beroepen te:
Middelstum, S. de Waard te Maassluis.

Bedankt voor:
Zwolle (als miss, predikant voor Soemba) J. P. v. d. Stoel te Groningen.

— ADRESSEN. — Dr. J. ZWART te Treebeek, wonende Haansberg 118, Brunssum is telefonisch aangesloten onder nr. 521.

— VELDPREDIKERS. Wegens bezwaren, verbonden aan het bestaande instituut van veldprediker, besloot de classis Appingedam het in deze richting te zoeken, dat een predikant uitgeleend wordt aan een der kerken in Indië, die dan van daaruit den ambtelijken arbeid onder de militairen ter hand zal nemen.

Aan een commissie wordt opgedragen, de praktische uitvoerbaarheid en eventuele uitvoering onder oogen te zien en van haar resultaten verslag te doen aan de classis.

Plotseling nam de Heere in Zijn Heerlijkheid op mijn geliefde Vrouw en der kinderen zorgzame Moeder, Mevrouw **HENRIËTTE ADRIANA HUBERTINE DE WEERT**, Echtgenoot van **Dr. H. Strating**. Zij bereikte den leeftijd van 52 jaar. De diepbedroefden: **Dr. H. STRATING**, zijn elf kinderen en familie. 's-Gravenhage, 23 Maart 1948. Acaciastraat 196.

Gevraagd een flinke **HULP IN DE HUISHOUDING** Mevrouw HUIZING, Wipstrikerallee 47, Zwolle.

Wie wil van 3-17 Juli mijn **HUIS BEWONEN IN HAARLEM?**

Geschikt voor echtpaar z. k. of met baby. Aan buitenkant stad bij Tramhalte Zandvoort. Brieven J. G. MAATKAMP, Leidschevaart 296, Haarlem.

Gezin (man, vrouw en 4 kinderen van 1½, 4, 6 en 8 jaar) zoekt van 28 Juli tot 14 Aug. **ONDERDAK** in bosrijke omgeving. Zitkamer, slaapkamer en gebruik van keuken. Brieven: **BURGER**, Elastraat 44, Den Haag.

Wie wil zijn **HUIS AAN ZEE RUILEN** voor huis, 2 min. van bos, te Amersfoort? Bedden voor 4 volw. en 3 kind. Maand Aug. 2 of 4 weken. Brieven onder No. 330, Bureau „De Reformatie“ te Goes.

Copiëerinrichting „**ECCLESIA**“ Kon. Emmakade 194 **DEN HAAG** Telefoon 39.84.92 vervaardigt Uw Gestencilde Kerkbladen Vraagt proefnummers en prijs.

BOD GEVRAAGD boven f 240.— op complete **SERIE BOTTENB. KOMMENT. N.T.**, 16 dl., ongebruikt. Bij voorkeur theol. Brieven No. 331, Bureau „De Reformatie“ te Goes.

LAAT NU UW JAARGANG „DE REFORMATIE“ INBINDEN f 3.— per jaargang. Register wordt bijgeleverd. **BOEKBINDERIJ VAN KUIJK** Zalmstraat 1 — Scheveningen

De vraag inzake **POLITIEKE EN SOCIALE SAMENWERKING** staat momenteel in het brandpunt van de belangstelling, mede in verband met de a.s. verkiezingen. Wat moet dan onze houding zijn? Stort f 2.50 op postrekening No. 2.03.7.2. t.n.v. G. VINK te Rotterdam-Zuid en U ontvangt de in 1948 maandelijks verschijnende bladen (boekformaat 8 pagina's) van het Politieke Voorlichtingsorgaan onder Hoofdredactie van **Dr. F. A. DEN BOEFT** te Groningen.

De diakenen te Vlaardingen vragen voor 2 zusjes, resp. 9 en 10 jaar **4-6 WEKEN VERZORGING** op hoge grond, naar doktersadvies. Wie zou kunnen en willen helpen? C. C. DE WAAL, Afrol 9, Vlaardingen.

HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS

toegelicht door Prof. Dr. K. SCHILDER

De vierde aflevering is verschenen.

Zij, die zich alsnog laten inschrijven op dit standaardwerk krijgen de verschenen 4 afleveringen terstond toegezonden.

Het werk verschijnt op prima houtvrij papier in tweemaandelijksche afleveringen van 64 pag., in tijdelijken omslag. De opzet is, dat totaal 10 deelen (elk van 6 afleveringen à 64 pag.) zullen verschijnen.

Bij gereed komen van elk deel wordt een geheel linnen stempelband gratis beschikbaar gesteld.

De prijs bedraagt bij intekening f 1.75 per aflevering.

Teeken in bij Uw boekhandelaar of rechtstreeks bij de uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. — GOES.